

نظریه های یادگیری

جلسه اول

تنظیم کننده مطالب از کتاب روانشناسی پرورشی نوشته دکتر علی اکبر سیف: **خانم سالاری**

دانشگاه فرهنگیان واحد شهید رجایی تربت حیدریه

نیمسال دوم تحصیلی ۹۹-۹۸

مفهوم یادگیری را بصورت های مختلف می توان تعریف کرد :

کسب دانش و اطلاعات ؛ عاداتهای مختلف، مهارتهای متنوع، همچنین یادگیری به عنوان فراگیری رفتارها و اعمال مفید و پسندیده و حتی به عنوان کسب رفتارها و اعمال مضر و ناپسند تعریف می گردد. یادگیری حوزه ی بسیار گسترده ای را شامل می شود .

معروفترین تعریف یادگیری :

یادگیری به فرایند ایجاد تغییر نسبتا پایدار در رفتار و توان رفتاری که حاصل تجربه و تمرین است .
* نمی توان آن را به حالت های موقتی بدن مانند آنچه بر اثر بیماری ، خستگی ، یا مصرف داروها پدید می آیند نسبت داد.

ویژگی های مهم این تعریف عبارتند از :

۱- تغییر (پیچیده مثل دوچرخه سواری) ساده (یادگیری شماره تلفن)

۲- تغییر نسبتا پایدار

۳- تغییر نسبتا پایدار در توان رفتاری

۴- تغییر نسبتا پایدار در توان رفتاری در اثر تجربه

رفتارها:

- ۱- آشکار : عملکرد مستقیماً قابل مشاهده اند . نوشتن ، صحبت کردن ...
- ۲- نهان : اعمال درونی فرد به طور مستقیم قابل مشاهده نیستند. تفکر ، تخیل ،
* از طریق رفتار آشکار به رفتار نهان پی می بریم

- * روان شناسان نیاز دارند تارفتارهای آشکار فرد را مورد مشاهده قرار دهند تا تعیین کنند آیا تغییراتی که یادگیری نام دارد در فرد اتفاق افتاده است یا نه .
- ما برای کسب اطلاع از میزان یادگیری فرد به رفتار قابل مشاهده یا به اصطلاح عملکرد او مراجعه می کنیم .
- عملکرد نیز به رفتارهای قابل مشاهده ی یادگیری اشاره می کند .

تفاوت رفتار با عملکرد:

رفتار به هرگونه عمل شخص گفته می شود در حالی که عملکرد به نتیجه عمل فرد اشاره می کند . عملیاتی که یک دانش آموز برای حل کردن مسئله برروی کاغذ یا تابلوی کلاس انجام می دهد و معلم براساس آن از بابت یادگیری موضوع درسی از سوی آن دانش آموز اطمینان حاصل می کند . عملکرد حل مسئله دانش آموز می نامند . ما با مشاهده ی تغییرات حاصل در عملکرد شخص استنباط می کنیم که در او یادگیری اتفاق افتاده است .

➤ به قول هیلگارد و باور تفاوت بین یادگیری و عملکرد :

➤ تفاوت بین دانستن چگونه انجام دادن کاری و انجام دادن آن کار است .

➤ *عملکرد فرد از عوامل مختلفی چون انگیزش ، هیجان ، شرایط محیطی ، خستگی ، بیماری تاثیر می پذیرد.

پس :

➤ عملکرد فرد ممکن است همیشه شاخص نسبتا درستی از یادگیری او نباشد مثل تاثیر اضطراب در امتحان

برای دستیابی به میزان واقعی یادگیری هم باید از وسایل دقیق سنجش عملکرد یادگیرندگان از قبیل آزمون‌ها و سایر وسایل و روش‌ها استفاده کرد و هم عملکرد آنها را به دفعات مختلف و در شرایط متفاوت مورد سنجش قرار داد.

➡ آیا به غیر از تجربه عوامل دیگری سبب ایجاد تغییر در فرد می شود؟

➡ جواب این سوال مثبت است .

➡ عوامل انگیزشی ، انطباق حسی ، خستگی ، مصرف داروها و.... باعث تغییر رفتار

می شوند که حاصل تجربه ی یادگیری نیستند لذا یادگیری به حساب نمی آیند .

➡ رشد کردن ، بالغ شدن ، پیرشدن ، منجر به تغییر می شود اما یادگیری به حساب نمی آیند .

یادگیری از جنبه ی :

- ۱- یادگیری عمدی ، مثال : آنچه که دانشجویان ، در ضمن آموزش رسمی در باره ی موضوع های مختلف درسی می آموزند یادگیری عمدی است .
- ۲- یادگیری اتفاقی : آنچه که دانشجویان در ضمن حضور در مدرسه و در اثر ارتباط با معلمان و دوستان رخ می دهد. بسیاری یادگیری ها غیر عمدی در این ضمن اتفاق می افتد که از قبل طرح ریزی نشده و قابل پیش بینی نیستند.

➤ مثال گانیه برای تجربه :

- کودک پیش از یادگیری بستن بند کفشهایش قادر به انجام این کار نیست یا شاید تنها بخشی از آن را بلد است .
- برای اینکه به او یاد داده شود که بند کفشهایش را درست ببندد به او محرکی ارائه می شود . این محرک می تواند آموزش پدر ، مادر یا تصویری و یا فیلمی که در آن بستن بند کفش به نحو درست نشان داده شود.
- کودک بعد از تعامل بایکی از این محرکها (کسب تجربه) خواهد توانست بند کفشهایش را ببندد.
- پس :
- وقتی یادگیرنده تجربه ای کسب می کند ، به نحوی که رفتار او در پایان مدتی که تجربه موثر بوده تغییری حاصل می شود . می توان گفت یادگیری صورت پذیرفته است .

آموزش :

به فعالیتهای حرفه ای معلم آموزش گفته می شود .
یا:

فراهم آوردن فرصتهایی برای آن که دانش آموزان یادگیرند .
فعالیهایی که معلم به قصد آسان کردن یادگیری دریادگیرندگان به تنهایی یا به کمک مواد آموزشی انجام می دهد.چه
در دبستان ، دبیرستان یا دانشگاه

➤ **تعریف آموزش :** فعالیتهای که باهدف آسان ساختن یادگیری از سوی آموزگار یا معلم طرح ریزی می شوند و بین آموزگار و یک یا چند یادگیرنده بصورت کنش متقابل جریان می یابد.

➤ تفاوت آموزش و یادگیری :

- آموزش فعالیتی که از سوی معلم طراحی می شود وهدف آن کمک کردن به یادگیری یادگیرندگان است اما:
- یادگیری فعالیتی است از سوی یادگیرنده و خود او در شکل گیری آن دخالت مستقیم دارد.
- نقش معلم صرفا فراهم آوردن شرایط وامکاناتی است که یادگیری را آسان می سازد .
- یادگیری یک فرایند دررونی یادگیرنده است و آموزش نسبت به یادگیری جنبه ی بیرونی دارد .
- معلم می تواند نردبان صعود به درک بالا را در اختیار یادگیرندگان قرار دهد اما یادگیرندگان خودشان باید از این نردبان بالا بروند .

تفاوت آموزش و تدریس :

آموزش علاوه بر فعالیتهای کلاسی معلم که در حضور شاگردان انجام می شود فعالیتهای پیش از رفتن به کلاس یعنی طرح درس آماده سازی یادگیرندگان ، مدیریت زمانی کلاس ، طراحی آموزش ، اجرای ارزشیابی رانیز شامل می شود.

➡ **تدریس** : به فعالیتهای کلاسی معلم که در حضور دانش آموزان وغالبا به صورت کلامی انجام می گیرد گفته می شود .

➡ *تدریس بخشی از آموزش است اما تمام آن نیست .

*تدریس وابسته به معلم است ، اما آموزش می تواند بدون معلم صورت پذیرد . ➡

فرضیه :

در پژوهش ها معمولا یک سوال یا یک مسئله آغازگر پژوهش می باشد .
مثلا : آیا مطالعه کردن دانش آموزان بصورت مشارکتی ؛ از مطالعه کردن بصورت فردی موثر تر است ؟
بعد از عنوان سوال ، پژوهشگر بر اساس دانش و نظریه های موجود و نیز باتوجه به نتایج پژوهشهای قبلی به طرح فرضیه اقدام می کند .

➤ **تعریف فرضیه :** حدس علمی است که درست و غلط بودن آن پس از انجام پژوهش و جمع آوری اطلاعات یاداده ها و تجزیه و تحلیل آنها معلوم می شود.

* پس از بیان فرضیه مرحله بعدی پژوهش جمع آوری داده ها است (روش پژوهش)

* پس از جمع آوری داده های پژوهش و تجزیه و تحلیل آنها ؛ اگر نتایج درستی فرضیه را تایید کرد و این فرضیه در پژوهشهای مشابه دیگر نیز مورد تایید قرار گرفت آنگاه معمولا فرضیه بصورت **قانون علمی** در می آید .

* پس از کشف چندین قانون در یک زمینه ی علمی ، از ترکیب آنها بایکدیگر قانون جامع تری درست می شود که نظریه ی علمی نام دارد .

* حاصل هر پژوهشی که باموفقیت انجام می گیرد اگرنتیجه جزئی باشد می گویند یک **واقعیت** به اثبات رسیده و اگر نتیجه کلی باشد یک **قانون** بدست آمده است .

*زمانی که در یک زمینه ی علم تعداد قوانین علمی افزایش می یابد لازم است آنها را بگونه ای مرتبط دسته بندی کرد واز ترکیب آنها قوانین کلی تری به نام **نظریه** پدید می آید .

تعریف نظریه :

مجموعه ای از اصول و قوانین به هم مرتبط است که جنبه های وسیع یادگیری ، رفتار یا هر زمینه ی دیگر را تبیین می کند . بدون نظریه ، واقعیت ها و اصول کشف شده مانند لکه های پراکنده ی رنگ بر یک بوم نقاشی است . نظریه این واقعیت ها و اصول را درهم می تند و تصویر کاملی را در اختیار ما می گذارد.

➡ فواید یادگیری نظریه های یادگیری:

1. نظریه های راهنمای پژوهش و منبع تشویق پژوهش و تفکر علمی به حساب می آیند .
2. خلاصه کردن مقدار زیاد دانش در مورد قوانین یادگیری و نظم بخشیدن به آنها
3. نظریه های یادگیری چراهای یادگیری را برای ماروشن می سازد و در درک و فهم مسائل یادگیری به ما کمک می کند .